

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ

Gyarmat

Az ember elmegy bevásárolni az Auchanba – hulla hopp! –, már nem csodálkozik, hogy a szónak a kiejtését félig a franciából, félig az angolból tákolták össze a bolyhos gyarmatosítottak. *Óseen!* (A legkorábbi e nemben a Séd Brie, ami hazai prajmitívül *Széd Bráj* lett. Mi nek ide nyelvtörvény?) Egy szó, mint száz, az *Óseen*ben az ember a régi, meleg akolban érzi magát. A felvágott-soron öt-hat mérlegre egy felvágó jut – a szó átvitt értelmében is –, a többi előcsomagol, a sor kígyózónak mondható, amikor pedig ezt szóvá teszi az ember, a végsőkéig kiszigerelt *munkatársak* – az ember azt imádja a legjobban az *Óseen*ben, amikor a kiömlött tejhez *takarító munkatársat* keresnek hangosbeszélőn, a képmutatás úgy röpdös a négy futballpályát kitevő *Óseen* fedele alatt, mint a be-beszabaduló fecske... Na de folytassuk csak ott, hogy a kimerültségtől árkos arcú, izzadt elárusító *munkatársak* a megszólalásig olyan gorombák, mint a kádári önkézzel előidézett kéjvilág bolti eladói. Védik harsányan kizsákmányolóik igazát; azokat, akik a lelküket is kipasszírozzák. *O története* ez (a francia tulajok tán hallottak róla); a megalázottak és megszomorítottak könnyes köszönetet rebegnek a megalázóknak és megszomorítóknak... De mondhatná másképpen is a „kis lovag”; gorombák, mint a pokróc a gyarmaton. A modor zsigeri, már az anyánk is pokróc volt, a nagyanyánk is pokróc volt, miért ne lennének mi is pokrócok a gyarmat utáni gyarmaton... (Mert még ezzel is számolni kell ebben az egyenletben, amit történelmünknek vagyunk kénytelenek nevezni.) Az ember nem is csodálkozik, hiszen odébb oldalozva a kietlen futballpályákon, látja amint három zöld-ségmérlegen egy *munkatárs* dolgozik. Vajon hányszor üt citrom helyett uborkát? A szakszervezeti megváltók a nagytőke szocialista pártjában országgyűlési képviselők, részesülnek kedvezményes hitelekben. VIP, VIP, hurrá! Kihez forduljon, kihez fordulhat a pária *munkatárs* az *Óseen*ben? Előveszi a régi, zamatos proletár demagógiát – *démagogie ouvrière*, ahogy Aragon mondta. Érthető, emberi – már amennyiben emberi a salak, ami emberi szervezetben termelődik.

A szocializmus igen magas fokáról a kapitalizmus igen alacsony fokára voltunk lehempedők. A betelepült *Óseenek* – itt történetesen a budaörsiről van szó, lehet, hogy a Dunakeszi melletti olyan, mintha a Defence-ban (Párizs) lenne, ami még mindig ragacos a veveyihez képest (ez meg Svájc) –, az *Óseenek* és társaik tehát ledarálták előbb a helyi, gyarmati konkurenciát; olyan a Körút, az Üllői út és a többi, mint kigöngyölt hirdetési oszlop; szakadt lakáshir-

Ugyan mi a csuda ez? Ilyent még a legőregebb szerecsenek sem láttak.

Alighanem kalap. Mégpedig divatos, nagy kalap.

Az *Óseenek* és társaik persze csak hátszél-tünetei a gyarmatnak. A régi Franciaországban királyságpártiak és köztársaságpártiak – a császárpártiság tollbóbíta a paradicsommadáron – dúlták végig a tulajdonképpen nagyon békés, hosszú tizenkilencedik századot (a rövid huszadikkal kell összevetni, úgy békés csak igazán, Napóleonostul, mindenestül). Nálunk, a gyarmaton fasisztákra és antifasisztákra oszlik a pálmaliget – esemény, ha lyukas kókuszdió esik valakinek a fejére, most épp a pedagógusokat érte a koppanás, az a százhuszonöt százalék az átlag fölött 2006-ra felér egy *Óseenen-mosollyal*; mert mennyi az az átlag?, s hogy viszonylik a megélhetéshez?, és ugye jó messze van az a 2006?, és ugye addig még választást kell nyerni?, mert ugye ha nem nyerünk, akkor *vae victis*?, mert ugye a tanárok nem műtősnővérek, akikre az ellenzéknek kampányhadjáratot érdemes építenie?, és ugye a tanárok szakszervezeti érdekképviselői a gyarmaton az egyetlen párt utódpártjában nyomja ki VIP-hitellel kitömött púpját?, és végül, ugye, a gyarmaton egy politikailag jelentéktelen, viszont annál reprezentatívabb egyetemi tanárt kell kinevezni miniszternek, akinek a szájából olyan tudományosan hangzik, hogy a nem tudom mennyinek a százhuszonöt százaléka?, és még végebbül, ugye, a gyarmat jövője a kiművelt emberfőknek nem a számától, hanem a minőségétől függ?...

A gondolatmenet, ha volt, valahol ott szakadt félbe, hogy vannak itt ugyebár a fasiszták – akiket a gyarmat előtti gyarmatról örököltünk –, de ahol a legnagyobb a fasiszta, ott a legközelebb az antifasiszta! A gyarmaton ez úgy csobog, mint folyó, mely belefolyik a sivatagba, s ott lassacskán elápad. Mint a Karakumban, hogy a Kizilkumról már ne is beszéljünk. Értetőbb: mivel igazából nincsenek fasiszták a gyarmaton, a fasiszta mint epitheton ornans immár kezd annyit nyomni a latban, mintha azt mondanánk valakire, hogy te hülye (vagy valami más, ami f-fel kezdődik, de nem fasiszta), s ha a folyó ilyen vészesen apad a fasisztátlan-ság sivatagjában, akkor megérhetjük, hogy a *te kis csirkefogót* felváltja a játszótérreken, miközben megsimogatjuk gyermekünk buksiját, az, hogy *te kis fasiszta*! Ha egyszer egy fogalom kiürül...! Volna néhány példám arra, hogy a gyarmaton errefelé gördülünk, elmerokkantaknak kifejlesztett kerekesszékekben.

detések, múlt havi könnyűzenei hangversenyek, mobiltelefon-reklámok szennyezik a gyarmat fővárosát – „Szia! Itt vagyok a Moszkva téren, na szia!” Igen, itt vagyunk még mindig a Moszkva téren, na szia! Az *Óseenek* előbb a konkurenciát tették hidegre; aztán felvettek kevesebb *munkatársat*, mint amennyire szükség volna, betanították őket képmutató szavakra és mosolyokra, tigrismosolyra idomított nyuszik, nyuszimosolyra idomított véredek... Tömésre szánt madarak, gubbasztanak a rúdjukon, lábukon könnyű lánc, elrepülés nincs!, nézik, amint a preparátor kiteszi a zöld posztóra az üvegszemet. Ó, be szép! Nem tudják, hogy az övék leend. Csak előbb lenyúzzák a bőruket, kikanalazzák az agyvelejuket. Néznek, de nem látnak, s hogy addig se unják magukat, csőrükkel oda-odavágnak annak, akit érnek.

Vagy talán kötény... Kár, hogy nem vagyok szobalány.

Csalódtam. Szoknya is lehet. Ámbár a szoknya nem vitéznek való.

lőshajót, amelyen például Vásárhelyi Mária. A nagyszerű hölgy tévéműsorokat elemezve kimutatta, hogy fasiszta diktatúrában élünk. A teremburáját! Az ember mint a gyarmat elkötelezett polgára erre föl már csak-csak elgondolkozik, milyen is lehet bezárva lenni egy gondolatmenetbe! Mint egy Óseen-takarító munkatársnak! Belülről biztos ki van párnázva, s az eszme fal-tól falig ér. Pedig aki jól akar élni, annak időnként váltogatnia kell a kipárnázott szobát. Bő a választék Mussolinótól az amerikai Mikulásig! Hogy cukor van a zacskójában, azzal semmit sem mondtunk! Nosza! Gyorsan! Egy más után! (Ahogyan nagyanyám mondta.) Fennáll ugyanis a veszély, miszerint a lefasisztázás devalválódik! Ha pedig errefelé repülünk – mit repülünk, zuhanunk!, ahogyan a *Rejtelmek szigetén* írja öreg barátunk, Verne Gyula –, akkor a lefasisztázásból idestova lefeneegyenmegezés lesz, kedves Vásárhelyi Mária. Aggódom!, úgy is, mint aki kislánykorából ismeri magát, ha tudná, milyen aranyos volt!

Mint akinek igazából esze ágában sincs tisztázni a dolgot, fölöttött bennem futólag, vajon honnan is lelkedzenek a magyar fasisztázások. De mindig, mint amikor fut a szekér, mintegy maguktól siettek felém az olyan megállapítások, hogy aszongya: „a fasisztustól fenyegetett milliós tömegek”; a mondat abból a feljelentőlevélből származik, melyet Rákosi Máttyás fogalmazott régi harcostársának, Nyikita Szergejevics Hruscsovnak párttársa, Kádár János ellen – örömmel tudatom azokkal, akik nem tudnák, hogy Rákosi Máttyás 1957-től tagja annak a pártnak, aminek például Horn Gyula, s ami MSZMP betűjel alatt vonulgat még mindig a magyar történelem dűlőútjain. Ugyanott: a Rákosi–Gerő-klikk tagjai – írja Rákosi Máttyás – „meg vannak fosztva attól a lehetőségtől is, hogy a fasisztus ellen harcoljanak”, a hatvanas években, Magyarországon. Felkeltette jámbor érdeklődésemet Rákosi Máttyásnak az a megállapítása is, miszerint az 1956-ban külföldre menekülők között „biztos volt vagy negyvenezer fasiszta”. Namármost, ha Rákosi Máttyás Krasznodarban, ahol akkoriban élt, ilyen jól tudta, hogy mennyi az annyi, akkor hogyan tudná a Budapesten élő Vásárhelyi Mária, hogy hány fasiszta él ma e honban. Neki ez bliktri! Ha elbizonytalanodnék, alkalmasint az volna a legjobb, ha az egész magyar népet fasisztázná le.

Tanulságos volna összeszámolni egy nagy történelmi visszakacsintás keretében, hogy hányan is éltek meg a gyarmaton abból, hogy fasisztáztak. Esetleg összevetni azoknak a háborús filmhősöknek a számával, akik saját, de főleg környezetük testi épségét nem kímélve legyőzték a gonosz fekete ellenséget (fél- vagy üveg-szem, vérbaj, elmebaj, sebjaj!). Visszarévedve azokra a filmekre, melyeket 1945 óta e tárgyban megmetszettek, szinte nem is értjük: ha ennyien voltunk!, hogy az isten csudájában üthette fel a kis fejét a kis kígyótojásból az a fasisztus?! Végül is a válasz 1945 után egyszerű: a fasisztus nélküli antifasisztusból nagyon jól meg lehetett élni. És a gyarmat már olyan, hogy még mindig.

A folyó azonban apadóban van, egyre kevesebb sajkát tud elhordani a hátán. Persze félálomunkban sem óhajtánánk lebecsülni az afféle nagy vízkiszorítású zász-

Lehet ám ez vállszalag is!

Nem, nem. Finom köpönyeg.

Cakompakk! Kósza idézeteinkkel (Pünkösti Árpád: *Rákosi bukása, száműzetése és halála*) igazán nem akarjuk azt mondani, hogy Vásárhelyi Mária Rákosi Mátyás szelleméből szellemzett – lelkéből lelkedzett... A következtetésre külön-külön jutottak.

Na de nem is igazán erről akarnék szólni, hanem a gyarmat suttogó fasisztázóiról. Vö.: suttogó propaganda a régi szép, kékcédulás időkben. Akik csak úgy rákaptak a szóra, mint a molett (nem is molett!) költőnő a selyemcukorra. Hogy simogatja a szájpadrást, hogy kiadja a szájpince alakját! Ugye, kedves és némely írókollégáim...? Csak semmi belepirulás az aggodalomba, szerkesztő úr, nem akarom néven nevezni őket (de ha nem hagyják abba, néven fogom nevezni őket). Másrészt mit meg nem adnék, ha tudhatnám, mire viszi a koronként változó eszmebarikádokon például **Eörsi István**, ha írói tehetséggel lepi meg az anyatermészet. Esküszöm, ha

volna olyan alapítvány, hogy *Írótehetség*, befizetnék neki. Megúszni őt, mint zsoldost, pénzt ér! Nem sokat, annyira azért nem vagyok rá kíváncsi.

De hagyjuk a kompenzációs lobogatókat. A berlini **Eörsit** vagy a legnagyobb magyar író-özvegyet vagy a nem is molett költőnőt. Van-e annál nagyobb megpróbáltatás, hogy a másik tehetséges, én meg nem? Kutya legyek, ha ebből nem vezet – na jó, görbe – út a fasisztázáshoz! Itt van, teszem azt, ez a szeretetre méltón szárnalmas Petőcz a maga Illyés Gyula-versével. Hát érdemes volt, kedves uram? Az ilyen embert épp azok sajnálják le, akik a megbízást adták. De tényleg. Hogy esetleg szítál érte az égből egy kis manna? Meglehet. De körös-körül örökre bezárult a sivatag.

Öreg igazsága a reklámszakmának, hogy a propaganda hatásának vége, mihelyt a célja kiderül. Kiderült! A gyarmat utáni gyarmat tíz esztendeje ördögmotolla-sebességgel darálja le azt, amit a monolit szocializmus úgy-ahogy fenntartott. A fasiszmus nélküli antifasiszmust. Hogy visszarévedjünk: az épülő kora szocializmusnak úgy jött a fasiszmus elleni harc, mint lázbetegnek a kinin. Elodázta a halált. Ha volt néhány tisztességes esztendeje az épülő szocializmusnak, az az volt, amikor a második világháborúban legyőzte a fasiszmust. De még ez sem igaz egészen, hiszen honvédő, nem szocializmusvédő háborút vívtak a fiúk. És a lányok is. Hogy a nyilvánvaló igazság birtokában sem mindig lehet úgy viselkedni, mint aki a nyilvánvaló igazság birtokában van, idézzünk abból a füzetcskéből, amit 200 forintért egy antikváriumban vettem a minap, kiadta a Szikra, Budapesten, 1945-ben, címe: *A német*, írta: Ilja Ehrenburg. Vegyük az első két mondatot: „A német egyszerű, egysejtű, de mégis különös élőlény. A német katona nem hasonlít az emberhez.” A huszonhat oldalon még sok magvas megállapítás kínálja magát, zavar a bőség zavarában, na de tán a füzetecske végéről: „Szívünkben szent gyűlölet ég. Forr a vérünk. Csak egy gondolatunk van: németet ölni. (Goethét már nem lehet, talán Thomas Mannt?) Falánk hasába szuronyt! Lecsukni kapzsi szemét! Szétütni buta, szögletes fejét. (Megvan: Max Planckra gondol, de Heisenbergre biztos!) Pusztuljon ez a kigyó!” Kicsit ki van tágítva a középfogalom, ahogyan a régi görögök mondták volna; de jó, legyen. Igen ám, de a kigyó eltaposztatván, fölvirágzik a gyarmat előtti gyarmat nagy üzlete, a lefasisztázás. A szovjet-olasz kosárlabdameccsen a magyar közönség az olaszokat biztatja. Mi ez, ha nem „szovjetellenes, fasiszta jellegű” megnyilvánulás?! mondja Rákosi Mátyás 1955-ben, miből is a vak embernek is napvilágos, hogy 1956 volt csak igazán *szovjetellenes*; de ez hagyján; ami igazán kifizetődik, az a *fasiszta*; s amitől az egésznek bukéja lesz, a *jelleg*. Minden szó arany! Nem

kevésbé ért aranyat az 1956 utáni gyarmat lefasisztázása. Dőlt érte a zsozso... A folyó azonban befelé tart a sivatagba, immár valami mást kéne kitalálni. A propagandának lőttek, mihelyt a célja kiderül.

A gyarmat jellegzetessége, hogy fel-felcserélődnek benne a dolgok. Van Sebők Zsigmondnak, Mackó úr kitalálójának egy képes mesesorozata, *Csutora Jancsi kalandozásai* (1911 – anyámmal egyidős). Az egyik mesében egy szerccsen talál a sivatagban egy inget. És elkezd felpróbálni. Kalap, kötény, szoknya, vállszalag, köpönyeg, zsebkendő, nadrág, ruha! Csak ing nem. Így esik meg a gyarmaton, hogy a gyarmat előtti gyarmat forradalmárai nadrágnak húzzák magukra a gyászkoszorút októberben... Pedig még csak vállszalag sem!

Hideg megértéssel – ha helyesléssel nem is – találkozik a gyarmat népének (nép-ség, katonaság, *csőcselék!*, cselédség) ama törekvése, hogy a gyarmat maradjon csak meg gyarmatnak. Ne vergődjék zöld ágra. Árkádiai látvány, görög idill, amint a nyáj békésen mendegél a sziklás hegyháton, a lemaradozókat kutyák ugatják, pásztorbot mélyed az oldalukba. Alkalmasint a nyáj nem óhajt máshol élni, itt jó neki, ebben a mioritikus térben – hagyjuk ezt így, szerkesztő úr, van, aki érti! –, maradjon lehetőleg minden úgy, ahogy van. A gyarmat, ahol élünk, arra a régi amerikai farmra emlékeztet, melynek felvilágosult gazdája felszabadítja rabszolgáit. Van üdvívalgas! Levágják a disznót! (Lehet, hogy csak megdöglük.) Van lepényevés, zsákban futás, rúdra mászás és rúdba ültetés! Ám a felszabadított rabszolgák idő múltán felkeresik a volt gazdit, s előterjesztik abbéli meglepő óhajukat, hogy fogadná vissza őket a rabszolgaságba. Minek nekik a szabadság, a disznó meg elfogyott! Megérttem a kevély férfiút – mondta is otthon az asszonynak: na, milyen vagyok, asszony, felszabadítottam ezeket a nyavalyásokat! –, hogy *post factum* nem akarja népét visszafogadni a háromhatvanas kenyérbe, vagy hogy is mondjam... Különben is, megszerette magát mint demokratát. Eddig farce, vaudeville és egyéb színházi műveltségek, csakhogy jön a katarzis nélküli tragédia (ami nem baj; a baj az, hogy döglenek a libák), a frissiben szabadultak megölik heveny kétségbeesésükben volt gazdájukat.

A fasisztázás leértékelődésének eklatáns tünete, hogy immár nem megbélyegzésre, hanem elmaszatozásra jó csak! Valaki, lehetőleg egy jó nagy valaki, nem bír mondjuk a rászakadt feladattal, s huzamosabb szorultságában fasisztáz egy jót. (Vagy fasisztázik? Ikés az ige, szerkesztő úr?) Ettől mindenki megdermed egy kicsit, s az egér egérutat nyer. A seb betokosodik, s lassan, levesesen gennyed. *Après moi la gangrène!*; a modern *déluge!* Itt van, teszem azt, a Fradi, ez a komplikált kaktusz – egy teljes magyar huszadik századot lehetne leírni a történetével. A MIÉP persze számárságokat beszél, csakhogy a kérdés attól még van. Nosza, fasisztázzunk egyet! Majd betokosodik! *Après moi... utánam a fekély!*, *a gangréna!*, *az üszök!* S ezen mit sem változtat, hogy a focilelkület olyan irányba gomolyog el korunkban, amit annyira értek, mint Petőfi a Kárpátoknak fenyegekkel vadregényes táját; számomra immár idegen lesz arra a kis időre, amíg még szerethetek vagy nem szerethetek valamit. Hogy tavaly, valamelyik angol csapatban egyetlen angol sem játszott; hogy a Bayernben brazilok és afrikaiak dekáznak; hogy nekem, angolnak, németnek, mi ebből a jó? Hogy miért kötődöm, vagy nem, egy márkanévhez, legyen az Real vagy FTC, azt csak a bánat tudja! Hogy ha egy vastag tőkés összevásárol egy csomó hotentotta focistát, s azokat, mondjuk, az angol Arsenal

Ojjé, mit beszélnek! Hiszen zsebkendőnek is pompás!

mezében játszatja, az oké! De hogy ebben nekem, mint londoni angolnak, mi a kéjmámor és az önmegvalósulás, az rejtély! Ejsze, ez megszólalásig olyan, mint a cirkusz, ahol akár szerelmes lehet az ember a trapézművésznőbe – mint én, tizenkét évesen –, nációjától függetlenül, s lucskosra izgulhatja magát, vajon a nációtlan oroszlán leharapja-e a nációsemleges idomár kezét. De azért az Arsenal, a Fradi, a Bayern mintha más is lett volna a huszadik században, mint léggömbbel vívott cirkuszi kutyafoci. Szuperklasszis kutyákkal!... Várom, mikor tűnedeznek fel a csapatokban a tálibok, akik felrobbantják a bírót, ha nem adja meg a tizenegyest. Jómagam, csökkenten, már csak a nemzeti válogatott láttán tudnék érezni valamit – a folyamatos szomorúságon kívül, aminek az érzésében nem gátol semmi. Legalább megérteni kéne a dolgot – a fasisztázás egyszerűbb, belátom –, *comprendre c'est pardonner*.

De ha már a gyarmat sportfasisztázásainál tartunk – semmit sem megérteni (*comprendre*), semmit sem megbocsátani (*pardonner*) –, vegyük a legkerekebb fasisztázást, amit csak vehetünk. Van nekünk egy kiváló üzletemberünk, már Kádár alatt is kiváló volt, a jó ég tudja, miért építhetett ő már akkor kapitalizmust. Demján Sándor az, akihez a gyarmat focija úgy sietett, mint a gyermek anyja kebelére. Rég láttam a derék milliárdost, legutóbb az Akadémián – nem olyan értelemben és szerepben! –, amint egy baloldali (naná!) színtársulat díszvendégeként és szponzoraként (isteni volt a tejföls csirkepaprikás galuskával), alig néhány lépésnyire az Arany János szobájától (leértékelte azt már egypár főtitkár, hozzájuk képest a csirkepaprikás, akarom mondani, Demján delikát!), szóval az Akadémián ott ült az első sorban, ahogyan egy aranyborjúnak dukál, tőkűgy, mint a kerületi bíró Mark Twain *Tom Sawyer*-ében, „kegyesen elnéző mosolygást sugárzott az egész gyülekezetre, saját napfényének nagyságában süt kérezt”, nadrágja demokratikusan kitérdesedve... Na de nem arról van szó, hogy én hol láttam őt utoljára, hanem arról, hogy ez a tökkelütött Gyurkovics azt hiszi, hogy a nyomtatott szó egyenértékű a kimondott szóval, s azt találja mondani, hogy a gyarmat focistáit főbe kéne lőni. Nem abban a korban élünk, drága Tibor, amikor az efféle mellék- és mellékes mondatot legendás humorérzéked számlájára írkák. (Különbö megértelek, tudod, hány mellékmondatot húznak ki velem ezek a Kortársnál? Mit tehetek, szeretem őket, különösen Nórát!) De most jön a java. A kiváló baloldali tőkés – elnézést, tőketulajdonos, mint nyilatkozta volt – azt mondja arról a riporterről, aki Gyurkovicssal az interjút csinálta, hogy „genetikailag kódolva” van... Hogyan?, kaptam fel átmenetileg elhamarkodottan a fejem, tán csak nem a nagyszerű Egon Erwin Kisch kései leszármazottjáról van szó? A száguldó riporter parádés *descendant*-járól? De nem! A riporter nem más, mint Csurka Gergely, deszcendense bizonyos Csurka Istvánnak. Namármost, ha az ember beletekint Heinrich Himmler nézeteibe és művébe, megtudhatja, hogy nevezett politikus zsenge ifjúként, mint baromfityénysző, mélyen magáévá tette, hogy a fajta nemesítése előnyös piaci pozícióhoz segítheti a szemfüles tőketulajdonost – mai szóhasználattal (aki árnyalni szeretné a képet, olvassa el Thomas Mann *József és testvérei* című művének első kötetét, ott megtalálja ugyanezt báránnyal). Amíg azonban a derék manni juhnesesítő megmarad a barmoknál, addig a nem szóke és nem magas, enyhén karikalábú Heinrich Himmler a genetikai kódolás műveletét kiterjeszti az emberre. Ezzel nem érthetünk egyet, sem Heinrich Himmler, sem a kései utódok nyilatkozataiban.

A gyarmat sajátossága, hogy mielőtt ez a gyarmat lett belőle, egy másik gyarmat volt. Ember legyen a rabláncán, aki az ebből adódó szőrgombolyagot szét tudja szálazni. Meg sem próbáljuk. Mindamellet úgy érezzük, némi figyelmet érdemel az a törekvés – na jó, elárulom, kormányzati, úgylis kiderül a végén! –, hogy a gyarmatot kiragadják helyzetéből, s legalább félgyarmattá emelje. Az ember hajlamos azt hinni, hogy még a gyarmatokon is felszisszennek némely nem elefántbőrt viselő bennszülöttek, megtudván, hogy a teljes cementipar immár külföldi tulajdonban van, hogy a legmodernebb cementgyárunk, a belpátfalvi útban van a romániai Élesdre, olcsóbb ott a munkaerő; hogy *Óseenek* szürkére nyomorított elárusító *munkatársai* pofátlankodnak az emberrel, csak mint az egy igaz párt idejében; hogy a húsárunk zömének ga-

ranciája másnapra lejár, vagy már le is járt; a bennszülött gyomra legyen edzett!; hogy a bejövő működő tőke döntő hányada úgy emeli ki a hasznát a gyarmatból, mint bűvész a nyulat a cilinderből... de nemhogy felszisszenne itt mindenki, hanem még közbeszerzési törvényt kiált! Ez azt jelenti, szeretett bennszülöttjeim, hogy ha autópályát akarunk magunknak (de metrót!, vagy újabb atomerőművet a Nap-hegyre, az MTI pokoli tornya mellé!, ez az Oszama bin Laden is megnézhetné, hogy hová lő, persze célzottan, mint az amerikaiak), akkor azt pályáztassuk meg. Mivel eddig autópálya-építő cégeink nem voltak, annyi eséllyel pályázhattunk volna, mintha versenyre kelnének repülőgépgyártásban a gripenes svédekkel. Az a gyanúnk, hogy törekvésünk nem járna sikerrel. Márpedig nem a részvétel a fontos! Hanem a győzelem! Ez eddig rendben van. De az hogy van, hogy ezzel olyan jól informált notabilitások nincsenek tisztában, mint Kuncze Gábor, Keller László, Bauer Tamás és a többi néhány száz? Az urakat nem azért segítette a bennszülöttek szavazata a politikai döntések közelébe, hogy a bennszülöttek érdekeit próbálják érvényesíteni? Értem én, van az a törvény. Ez a törvény a gyarmatnak hátrányos; ha majd félgyarmat lesz, akkor félig előnyös lesz. És így tovább! Miért ragaszkodik a gyarmaton egy heccmejszter csoport ahhoz, ami a gyarmatnak előnytelen? Az urak ki-nek az érdekeit képviselik? Lotz úr, Eörsi M. úr, Ésatöbbi úr...? Önöknek ebben mi a jó? Már csak hogy ne kelljen találkoznom.

A gyarmatnak szembeötlő sajátossága, hogy minden forradalmát leverték. Ezt meg lehet szokni. Van, aki meg is szereti. Kiváltképpen, hogy a leverte forradalmaknak is lehet haszonélvezete. A történelem így harap a farkába, és még csak fel sem visít!

Nagy-nagy megértéssel kísértem figyelemmel Mécs Imre sorsát, már amennyire a sajtóból az lehetséges. Halálra ítélik, egész életében kisémmizik, a rendszerváltás pillanatáig zaklatják és megfigyelik – veri a sors, de ő állja! Aztán, zavaros égből a gömbvillám!, megváltozik a rendszer, ő parlamenti képviselő lesz, két cikluson át kormányzati csendestárs, na jó, nem csendes, de társ, hát hogyne érteném meg, hogy megbocsát azoknak, akik őt 1956-ban halálra ítélték, majdnem kivégezték, egy életen át izélgették! Ő győzött! Nagylelkű! Hát hogyne értenék meg őt, amikor itt lebeg előttünk a másik nagy megbocsátó! Belőle államelnök lett, részt vehetett a japán császár koronázásán, életre szóló élmény!, hát még ha hozzávesszük az indiai Tádzs Mahalt, holdfényben. Majdnem annyit utazott, mint a román Haza Tölgye, virágjában! Aki ilyen szép utakat tehetett a földtekén, szín-darabját is játszották Amerikában, az igazán győztesnek érezheti magát, részéről le lehet tudva, ő kvitt! Én ezt nagyon-nagyon megértem!

Fájdalom, élnék (?) a gyarmaton olyan bennszülöttek, akiknek hozzátartozóit kivégezték, őket magukat bebörtönözték, s a rendszerváltozás ibolyaszínű gömbvilláma csak arra világított rá, hogy ott állnak, mint az árva... Árvalányhaj!, ez jó lesz, ugye, szerkesztő úr? Belőlük nem lett képviselő, s messze estek attól a fától is, melyen az államelnökök teremnek. Nekik csak igazuk van. (Mi jár annak, akinek igaza van? A szája.) Az ilyenek nem érzik legtökéletesebbnek a fennálló világ rendjét. Én ezt is nagyon-nagyon megértem!

A gyarmat közállapotainak szembeszökő sajátsága, hogy tizenegy esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a megszorítottak és kisémmizettek így leírt állapotukat holmi polgári engedetlenség keretében ki merjék nyilvánítani. Ez főleg azért feltűnő, mert épp Mécs Imre és exállamfőnk pártja hirdeti folyamatosan, miszerint itt most mindent ki kell mondani, be kell

Milyen eszme. Azt hiszem, nadrágl!

vallani, föl kell öklendezni. Örvendezhetnek, uraim, ez most, tizenegy év után, nem épp a legmegfelelőbb helyen, megtörtént. Hát nem a határtalan vihanc órája ez?!

Gyarmati állapotainkról e téren ennyit akartam papírra vetni, de mit ad a véletlen, olvasom a Demokratában – fasiszta egy újság, ugye, kedves Vásárhelyi Mária?, igaz is, mikor tűzik műsorukra a televíziók a Nagy Imre-perről készült dokumentumfilmet?, cinéma verité! –, olvasom tehát azt a jegyzőkönyvet, amit Mécs Imre kihallgatásáról vettek fel. Hát mit mondjak, uram? Egy világ csak azért nem omlott össze bennem, mert nem volt. De én megértem ezt is, fiatalság bolondság! Én csak Dávid Ibolyát nem értem, hogy két ruhapróba között – beszélnek a népek, hogy az elnöksasszony már megközelítette kosztyűmjei számát tekintve Diana hercegnőt, pedig még be sem fordult a célegyenesbe, már nem úgy, mint a hercegnő az Alma hídnál –, hogy tehát két ruhapróba között miért nem gondolja meg, kit léptet fel dízmártírnak októberben, egy igazságügy-miniszternek csak kell legyenek eszközei a részletek megismerésére, vagy ha nem, hát igazán vége a világnak.

Úgyhogy én változatlanul nagyra becsülöm Mécs Imre képviselő urat. Szörnyű, hogy mi-ken ment keresztül. Becsüljük meg érte. Egyébként Ilja Ehrenburg 1945-ben magyarul megjelent füzetecskéjéből, mely a magvas *A német* címet viseli, sok egyéb mellett megtanulhatunk egy orosz közmondást: a püpot csak a sír egyenesíti ki! A füzetecske ettől eltekintve is hallatlanul tanulságos, nem fogadná be e ritka nyomtatványt nagybecsű lapjába, főszerkesztő úr? Kordokumentum!

Itt akár be is fejezhetném, de babonásan rettegek attól, hogy ne tizenhárom flekket írjak a Kortársnak. Mint afféle bennszülött – még ha egy másik gyarmaton születtem is – szomorúnak és keservesnek érzem ezt a szöveget. Sanyarú vigasz, hogy mintha kifelé tartanánk a gyarmati sarchból. S elvész még ez is, ha arra gondolok, hogy (na most fűztem be a tizenharmadik lapot a gépbe!) előkanyarodhat a rizsföldekről, mint égi kegyelemért rimáncodó leprások, a felszabadított rabszolgák menete, hogy fogadnák már vissza őket a rabságba ebből a kurva szabadságból – s ennek szavazatukkal érvényt is szereznek! Bizakodva félek, vagy félve bizakodom. Pedig most nagyon el lehetne menni kompországnak, a másik partra. Szomorú és keserű ez a szöveg, én is tudom, szerkesztő úr, de ígérem, hogy ha megtérnek körükben, legközelebb a világszépe megválasztása közben támadt képzetemmel lepem meg fásult enmagamat és dévaj kegyedéket. Csak néha néztem bele a világszépe-választási műsorba – Ehrenburgot és az ÁVO-ról szóló lenge, röpké leírást olvastam közben Kiszely Gábortól. Ha már megfoghatatlan az a tévénő (és -férfi!, adjunk a másságnak!), nem jobb, ha kitalál magának egyet az ember?

Budapest, 2001. november 16–19.

Hehe!
Teljes elegáns ruha!

Szeretném látni, van-e több
ilyen gavallér!